

YENİ TTK UYARINCA NAVLUN SÖZLEŞMELERİNDE YÜKÜ İNCELEME VE BİLDİRİM

Prof. Dr. Didem ALGANTÜRK LIGHT*

ÖZET

Bir navlun sözleşmesinde yükün zıya ve hasara uğraması halinde gönderilen , taşıyan veya bunlar adına kaptan her birinin kendi menfaatlerini koruması bakımından belirli hususları isbat etmesi gereklidir. Özellikle delillerin zamanla kaybolmasının önlenmesi veya delillerin sonradan tedarik edilmesindeki güçlükler nedeniyle maddi olayları zamanında tesbit ettirmenin taraflar açısından önemi büyüktür. Bu sebeple, eşyanın incelenmesi ve bildirim görevi Hague- Visby Kuralları Madde III/6 ve Hamburg Kaidelerinin Madde 19’da yer alan hükümler gözönünde bulundurularak, Yeni TTK’nun 1184 ve 1185 maddelerinde düzenlenmektedir.

Yeni TTK’nun 1184 ve 1185 maddeleri ile getirilen bu düzenlemelerin kapsam ve mahiyeti çalışmamızın konusunda oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Navlun Sözleşmelerinde Yükü İnceleme ve Bildirim Görevi, 6102 S. Yeni TTK

ABSTRACT

If the cargo is lost or damaged under the contract of carriage, the consignee, carrier or captain (on behalf of them) must prove certain issues for the protection of their own interests. To prevent the loss of evidence over time or avoid the difficulties of supplying evidence after a certain period, establishing the statement of the facts promptly is of great importance to both parties. For that reason, the inspection of the cargo and notification duties are regulated under the New Commercial Code Articles 1184 and 1185, which based on Hague-Visby Rules Article III/6 and Hamburg Rules Article 19.

The scope and nature of the New Commercial Code article 1184 and article 1185 will be subject of this article

Keywords: *Inspection of the Cargo and Notification Under the Contract of Carriage , 6102 No. The New Turkish Commercial Code*

I. Genel Olarak

Taşıyan, navlun sözleşmesinin ifasında, özellikle eşyanın yükletilmesi, istifi, elden geçirilmesi, taşınması, korunması, gözetimi ve boşaltılmasında tedbirli bir taşıyandan beklenen dikkat ve özeni göstermekle yükümlüdür. Bu yükümlülük navlun sözleşmesinin esaslı unsurlarından biri olup, Yeni TTK m. 1178 hükmü uyarınca taşıyanın yüke özen borcu kapsamında değerlendirilir. Yüke özen borcunun ihlalinde taşıyan ve adamlarının kusuru bulunması gereklidir.

* İstanbul Ticaret Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ticaret Hukuku Anabilim Dalı Öğretim Üyesi

Yeni TTK m.1178/1 hükmü uyarınca tedbirli bir taşıyandan beklenen dikkat ve ihtimam, kusurun tespit ve tayini bakımından önemlidir. Burada objektif, bir başka ifade ile halin şartları nazara alınarak aynı şartlar altında makul ve tecrübeli bir taşıyanın esas alınması gerekir.

Belirtilen bu faaliyetler, Yeni TTK m. 1178/1'de ile sınırlı olmayıp, yükün iyi bir halde korunması ve gideceği yere salimen varabilmesi için gerekli her türlü tedbir yüke özen borcu kapsamında değerlendirilir.

Belirtmek gerekir ki, Yeni TTK m. 1178/1 de belirtilen bu faaliyet ve yükümlülüklerin bir kısmı ve bunların kötü yapılmasından doğan sorumluluk sözleşmeye konulacak fio ve fios şartı uyarınca yükle ilgililere bırakılmış olsa dahi böyle bir kloz, kaptanın genel nezaret görevini örneğin yükleme ve boşaltma teçhizatının iyi bir halde bulunmasını sağlamak ve istifin denizcilik usullerine uygun bir şekilde yapılmasını gözetmek yükümlülüğünü ortadan kaldırmaz.

Bu görev ve yükümlülükler gereği gibi yerine getirilmediği takdirde taşıyan sorumlu olacaktır. Yüke özen gösterilmesinde taşıyanın ve adamlarının kastından veya ihmalden doğmayan sebeplerden ileri gelen zararlardan ise, taşıyan sorumlu değildir. (Yeni TTK m.1179/1). Bir başka ifade ile taşıyan, adamlarının kusurlarından kendi kusuru imiş gibi sorumlu olur.

Yeni TTK uyarınca, taşıyanın adamları kimlerdir? (m.1179/2)

- taşımada kullanılan gemi adamları,
- taşıyanın taşıma işletmesinde çalışan veya
- kendisini temsile yetkili kıldığı (BK.m.100) ve taşıma işletmesinde çalışmasa bile navlun sözleşmesinin ifasında kullandığı diğer kişiler
- fiili taşıyan (Yeni TTK m.1191)

Yeni TTK m. 1178/2 hükmü uyarınca, taşıyanın yüke özen borcu eşyanın zıya veya hasarından yahut geç tesliminden doğan zararlara ilişkindir.

“Geç teslimden” doğan zararlar:

1978 Hamburg Kurallarının m.5/1' e ilişkin düzenlenmesine uygun hale getirilmiştir. Taşıyanın sorumluluğu, zıya ve hasar veya teslimde gecikmenin, eşyanın taşıyanın hakimiyetinde bulunduğu sırada meydana gelmiş olması şartıyla mümkündür.

II. İnceleme ve Bildirim

6762 sayılı TTK	6102 sayılı TTK
Muayene İsteme Salahiyeti m. 1065 Muayene masrafları m.1068 İhbar Külfeti m.1066	İnceleme m. 1184 Bildirim m.1185

A. İnceleme

Yeni TTK m. 1184

“Gönderilen eşyayı teslim almadan, taşıyan, kaptan veya gönderilen, eşyanın hal ve durumunu, ölçü, sayı veya tartısını tespit ettirmek amacıyla onları mahkemeye veya yetkili diğer makamlara ya da bu husus için yetkili uzmanlara inceletebilir. Mümkün oldukça diğer taraf da inceleme de hazır bulundurulur.

İnceleme giderleri, başvuruda bulunana aittir. İnceleme için, gönderilen başvuru da bulunup da sonuçta taşıyanın tazminat vermesi gereken bir zıya veya hasar belirlenirse inceleme giderleri taşıyana ait olur.”

TTK m. 1065 hükmü uyarınca eşyanın muayenesini talep edecekler arasına, Yeni TTK m. 1184' de «TAŞIYAN» eklenerek dili güncelleştirilmiştir.

TTK m.1065' de aslında taşıyan adına bu tespiti kaptanın yapacağı belirtilmiş olmasına rağmen uygulama da taşıyanın bu tespiti yaptırıp yaptırmayacağı hususunda ihtilaflar olması nedeni ile bu konuda açık bir düzenleme getirilmiştir. Böylelikle, TAŞIYAN, KAPTAN veya GÖNDERİLEN, eşyanın gönderilene teslim edilmeden önce eşyanın hal ve durumunu, ölçü, sayı ve tartısını tespit ettirmek maksadıyla onlara MAHKEMEYE veya YETKİLİ DİĞER MAKAMLARA veya bu husus için YETKİLİ UZMANLARA inceletme hakkına sahiptir.

Yeni TTK m.1178 hükmü uyarınca yük zıya ve hasar tespiti, kanun tarafından öngörülmüş bir hak olmak ile birlikte tespitin nasıl yapılacağına ilişkin Kanun'da özel bir düzenleme getirilmemiştir. Dolayısıyla, yük zıya ve hasarın tespitinde Yeni TTK m. 1184 hükmü ile usule ilişkin olarak HMK m. 400-406 hükümlerinden yararlanılacaktır. Şöyle ki;

Delil tespitinin istenebileceği hâller

HMK m. 400 (1) Taraflardan her biri, görülmekte olan bir davada henüz inceleme sırası gelmemiş yahut ileride açacağı davada ileri süreceği bir vakianın tespiti amacıyla keşif yapılması, bilirkişi incelemesi yaptırılması ya da tanık ifadelerinin alınması gibi işlemlerin yapılmasını talep edebilir.

(2) Delil tespiti istenebilmesi için hukuki yararın varlığı gerekir. Kanunda açıkça öngörülen hâller dışında, delilin hemen tespit edilmemesi hâlinde kaybolacağı yahut ileri sürülmesinin önemli ölçüde zorlaşacağı ihtimal dâhilinde bulunuyorsa hukuki yarar varsayılır.

Delil tespiti talebi ve karar

HMK m.402 (1) Delil tespiti talebi dilekçeyle yapılır.

Dilekçede tespiti istenen vakta, tanıklara veya bilirkişilere sorulması istenen sorular, delillerin kaybolacağı veya gösterilmesinde zorlukla karşılaşılacağı kuşkusunu uyandıran sebepler ile aleyhine delil tespiti istenen kişinin ad, soyad ve adresi yer alır.

Tespit talebinde bulunan, durum ve koşullarınimkân vermemesi nedeniyle, aleyhine tespit yapılacak kişiyi gösteremiyorsa talebi geçerli sayılır.

(2) Mahkeme tarafından belirlenen tespit giderleri avans olarak ödenmedikçe sonraki işlemler yapılmaz.

(3) Tespit talebi mahkemece haklı bulunursa karar, dilekçeyle birlikte karşı tarafa tebliğ edilir. Kararda ayrıca, delil tespitinin nasıl ve ne zaman yapılacağı, tespitinin icrası esnasında karşı tarafın da hazır bulunabileceği, varsa itiraz ve ilave soruların bir hafta içinde bildirilmesi gerektiği belirtilir.

Acele hâllerde tespit

MADDE 403- (1) Talep sahibinin haklarının korunması bakımından zorunluluk bulunan hâllerde, karşı tarafa tebligat yapılmaksızın da delil tespiti yapılabilir. Tespitin yapılmasından sonra, tespit dilekçesi, tespit kararı, tespit tutanağı ve varsa bilirkişi raporunun bir örneği mahkemece kendiliğinden diğer tarafa tebliğ olunur. Karşı taraf tebliğden itibaren bir hafta içinde delil tespiti kararına itiraz edebilir.

İlgili maddeleri değerlendirdiğimizde karşımıza çıkan **ilk sorun**, taraflara verilmiş kanundan doğan bir hakkın uygulanması sırasında, bu resmi inceleme talebinin «delil tesbiti» niteliğinde olup olmayacağıdır. Zira, delil tespiti istenebilmesi için hukuki yararın varlığı gerekir. Kanunda açıkça öngörülen hâller dışında, delilin hemen tespit edilmemesi hâlinde kaybolacağı yahut ileri sürülmesinin önemli ölçüde zorlaşacağı ihtimal dâhilinde bulunuyorsa hukuki yarar var sayılır. Dolayısıyla yük hasarı veya kısmi ziyaanın incelenmesi talebinde bu durum söz konusudur ve başvuran bakımından hukuki yarar vardır.

İkinci sorun ise, resmi incelemenin kimler tarafından yapılacağı meselesidir:

Yeni TTK m. 1184 uyarınca resmi inceleme

«mahkeme»

«yetkili diğer makamlar» ?

«bu husus için yetkili uzmanlar»?

tarafından yapılabilir..

«**Mahkemeler** » tarafından yapılacağı konusunda tereddüt bulunmamaktadır. HMK m. 400 vd. uygulanacaktır.

Yetkili diğer makamlar kimdir?

Yeni TTK' da bu konuda açıklama bulunmamaktadır. Delil tesbitinde «görev - yetki» hususunu düzenleyen HMK m. 401/2 hükmünden yola çıkarak “Noterler”, yetkili diğer makamlar olarak değerlendirilebilir mi? Görev ve Yetki başlığını taşıyan 401. Madde uyarınca;

(1) *Henüz dava açılmamış olan hâllerde delil tespiti, esas hakkındaki davaya bakacak olan mahkemeden veya üzerinde keşif yahut bilirkişi incelemesi yapılacak olan şeyin bulunduğu veya tanık olarak dinlenilecek kişinin oturduğu yer sulh mahkemesinden istenir.*

(2) *Noterlerin, 18/1/1972 tarihli ve 1512 sayılı Noterlik Kanunu uyarınca yapacağı vakia tespitine ilişkin hükümler saklıdır.*

(3) *Esas hakkında açılan davada, delil tespiti yapan mahkemenin yetkisiz ve görevsiz olduğu ileri sürülemez.*

(4) *Dava açıldıktan sonra yapılan her türlü delil tespiti talebi hakkında sadece davanın görülmekte olduğu mahkeme yetkili ve görevlidir.*

Noterlik Kanunun 60. maddesinde dokuz bend halinde noterlerin genel olarak yapılacak işleri sıralanmıştır¹. Özel olarak ise, 61. maddesinde ise, “**Tespit işleri başlığı altında**”, *noterlerin bir şeyin veya bir yerin hal ve şeklini, kıymetini, ilgili şahısların kimlik ve ifadelerini tespit edebilme ve davet edildiklerinde piyango ve özel kuruluşların kur'a, seçim ve toplantılarında hazır bulunarak durumu belgelendirme yetkisi verilmiştir*”.

¹ R.G. 5.2.1972, S. 14090.

Noterlerin genel olarak yapacakları işler**M. 60 – Noterlerin görevleri:**

1. Yapılması kanunla başka bir makam, merci veya şahsa verilmemiş olan her nevi hukuki işlemleri düzenlemek,
2. Kanunlarda resmi olarak yapılmaları emredilen ve mercileri belirtilmemiş olan bütün hukuki işlemleri bu kanun hükümlerine göre yapmak,
3. Gayrimenkul satış vaadi sözleşmesi yapmak,
4. Bu kanuna uygun olarak dışarda yazılıp getirilen kağıtların üzerindeki imza, mühür veya herhangi bir işareti veya tarihi onaylamak,
5. Bu kanun hükümlerine göre yapılan işlemlerin dairede kalan asıl veya örneklerinden veya getirilen kağıtlardan örnek çıkarıp vermek,
6. Belgeleri bir dilden diğer dile veya bir yazıdan başka bir yazıya çevirmek,
7. Protesto, ihbarname ve ihtarname göndermek,
8. Kanunen tescili gereken işlemleri tescil etmek,
9. Bu ve diğer kanunlarla verilmiş sair işleri yapmak.

Ayrıca **Noterlik Kanunu Yönetmeliği'nin** ² 7. Maddesinde ³, noterler ilgililerin istekleri üzerine hukuki işlemleri kanunlar ve yönetmeliklerde gösterilen şekil ve surette yapmak zorunda" oldukları belirtilerek, noterlerin görevlerine giren işler mahiyetleri itibarıyla genel ve özel işler olarak iki gruba ayrılmaktadır. İlgili madde gereğince özel olarak yapılacak işler bakımından tespit işleri açıkça düzenlenmiştir.

İncelendiği üzere, Noterlik Kanunu m.60 ve m.61 gerekse, Noterlik Kanunu Yönetmeliği m.7 a/son ve m.7/b hükümleri uyarınca yük zıya ve hasarına ilişkin tespiti Yeni TTK m. 1184/1 gereğince, noterler yapabilir mi ? Kanun koyucu, bu her iki düzenlemede noter tespitlerini, "**noterlerin özel olarak yapacakları işler**" arasında olduğunu açıkça belirtmiştir. Ayrıca, bu özel yetki noterlerin «hukuki işlemleri düzenleme görevlerinden» ayrı olarak düzenlenmiştir. Kanaatimizce, Kanun koyucunun burada bilinçli bir tercihi söz konusudur.

Noterlerin tespit işlemlerinin konusu, Noterlik Kanunu m. 60 uyarınca noterler bir şeyin veya bir yerin hal ve şeklini, kıymetini tespittir. Dolayısıyla, Yeni TTK m.1184 kapsamında noterlerin tespit işlemleri olarak, bir olayın, kazanın oluş biçimini, gerçekleşip gerçekleşmediğini ve hasarın miktarını tespit etme yetkisine sahip olduğu kabul edilebilir.

“Bu husus için yetkili uzmanlar kimdir?»

Yeni TTK m. 1184/1' de bu konuda herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır. Ancak madde gerekçesini incelediğimizde Mehaz Alman TK'nın 610. paragrafı terçüme edilirken « resmen tayin olunmuş eksperler» olarak Kanuna geçen ibarenin «**yetkili uzmanlar**» olarak **değiştirildiği**, yürürlükteki mevzuata göre «sigorta uzmanları»na yetki verilmesinin söz konusu olduğu, ileri de başka uzman gruplarına da yetki verilebileceği düşünülerek genel bir ibarenin tercih edildiği belirtilmektedir.

Sigortacılık Kanunu'nda sigorta uzmanı ibaresine yer verilmemiştir. Sigortacılık Kanunu'nun Tanımlar başlıklı 2/1 (m) bendi hükmü uyarınca sigorta eksperinin tanımı yapılmıştır⁴. Bu tanıma göre, sigorta eksperisi sigorta konusu risklerin gerçekleşmesi sonucunda ortaya çıkan kayıp ve hasarların miktarını, nedenlerini ve niteliklerini belirleyen ve mutabakatlı kıymet tespiti, ön ekspertiz ve hasar gözetimi gibi işleri mutat meslek olarak yapan tarafsız ve bağımsız kişidir.

² R.G. 13.07.1976 T., S. 15645.

Noterlerin genel ve özel olarak yapacakları işlemler

M. 7 -Noterler ilgililerin istekleri üzerine hukuki işlemleri kanunlar ve yönetmeliklerde gösterilen şekil ve surette yapmak zorundadırlar. Noterlerin görevlerine giren işler mahiyetleri itibarıyla genel ve özel işler olarak iki gruba ayrılır.a) Genel olarak yapılacak işler:Evlenme sözleşmesi, Gayrimenkul satış vaadi sözleşmesi, Zilyetlik devri sözleşmesi, Miras taksimi G. menkul, hibe vaadi sözleşmesi, Şirket sözleşmesi, İrtifak hakkı vaadi ve ortak mülkün idaresi sözleşmesi, MK. M.748 ne müstenit sükna hakkı sözleşmesi, Kaydı hayat ile irat bağlanması sözleşmesi, Ölünceye kadar bakma sözleşmesi, Mülkiyeti muhafaza kaydı ile satış sözleşmesi, Kira sözleşmesi, Menkul mallarda hibe sözleşmesi, Taksim ve ifraz sözleşmesi, Evlat edinme sözleşmesi, Temlik, Taahhütname, Kefaletname, Vasiyetname, Vakıf senedi, Aile vakfı senedi, Tanıma senedi, Muvafakatname, Sulhname, Yeddieminsenedi, Rehin senedi, Borç senedi, Fesihname, İbraname, Beyanname, Şahadetname, Piyango - Kur'a ve toplantı tutanağı, Emanetleri saklama tutanağı, İfade tutanağı, Tespit tutanağı,

Vekaletname, Defter onaylanması, Çevirme, Örnek çıkartma, İmza sirküleri, Protesto işleri, İhbar - ihtarname işleri ve tebliği, Tescil, Kanunlarında noterler tarafından düzenlenmesi veya onaylanması öngörülen diğer işler. b) Özel olarak yapılacak işler: Tespit işleri, Emanet işleri, (emanet kabul ve saklama), Vasiyetname ve ölüme bağlı tasarruflarla ilgili işler, Tebligat işleridir.

⁴ Sigortacılık Kanunu m.2, Değişik R.G. 29.06.2012 T.- S. 28338

Sigorta eksperlerinin nitelik ve faaliyetleri Sigorta Eksperleri Yönetmeliği⁵ ile belirlenmiştir. Dolayısıyla, Gerekeçe' de bahsedilen sigorta uzmanı ibaresinin «sigorta eksperleri» olarak kullanılması Sigortacılık Kanunu'na uygun olacaktır.

Ayrıca, yönetmeliğin 15. maddesi uyarınca, sigorta eksperleri sigorta edilen risklerin gerçekleşmesi sonucu ortaya çıkan kayıp veya hasarın neden ve niteliği ile miktarını bizzat inceleme yetkisine sahiptir.

Görülüyor ki, mevzuatımızda sigorta eksperleri dışında, başkaca uzman gruplara ilişkin yasal düzenlemelerin yapılması ihtiyacı vardır.

İnceleme ne zaman yapılmalıdır?

Yeni TTK m. 1184 hükmü uyarınca, gönderilen eşyayı teslim almadan önce incelemenin yapılması gereklidir. Ancak Yeni TTK m. 1178/3 (c) uyarınca eşyanın boşaltma limanında geçerli kanun ve düzenlemeler uyarınca eşyanın kendilerine teslimi zorunlu makamlara (liman idaresine) veya üçüncü kişilere teslim edilmeden önce yapılması gereklidir. Dolayısıyla taşıyan, kaptan veya gönderilen, gemi varma limanına ulaşır ulaşmaz gecikmeden hemen inceleme için gerekli başvuruları yapmalıdır. Bu başvuru nedeniyle taşıyan/kaptan, inceleme bitinceye kadar yükü teslimden imtina edebileceği gibi, gönderilen de yükü tesellümden imtina edebilir. Bu durumda taşıyan Yeni TTK m.1174/1 hükmü uyarınca, BK 107- 109. maddelerinde düzenlenen tevdi yer i talep etme hakkına haiz değildir. Zira, bu şartlar altında kanundan doğan bir hakkın kullanılması söz konusudur. Eğer istiften kaynaklanan bir hasar söz konusu ise, bu durumunda yükün gemide incelenmesi dahi mümkündür.

Yeni TTK m. 1184 hükmünde eşyanın tesliminden bahsedildiğinden, eşyanın tam zıya halinde inceleme yapılacak bir eşyanın bulunmaması nedeniyle bu maddenin uygulanması bulunmamaktadır.

İncelemenin konusu nedir?

Eşyanın hal ve durumu, ölçü, sayı veya tartısı (miktarı)

Yük hasarlı veya kısmi zıya söz konusu ise, buna sebebiyet veren örneğin yetersiz ambalajlama, markaların yetersizliği gibi durumlarda yerinde tespit yapılması gereklidir. Bu durumda «SADECE MEVCUT VAKIALARIN TESPİTİ» söz konusudur.

İnceleme de mümkün oldukça diğer taraf da hazır bulundurulur. Bunun için de diğer tarafa incelemenin yer ve zamanının bildirilmiş olması gerekli ve yeterlidir.

İnceleme giderleri kime aittir ?

Başvuruda bulunana aittir. İnceleme için, gönderilen başvuruda bulunursa ve sonuçta taşıyanın tazminat vermesi gereken bir zıya veya hasar belirlenirse inceleme giderleri taşıyan katlanacaktır.

B. Bildirim (Yeni TTK m. 1185, Hamburg Kuralları m. 19)

Zıya veya hasarın en geç eşyanın gönderilene teslimi sırasında taşıyana YAZILI olarak bildirilmesi şarttır. Yazılı bildirim hakkına sahip olan, navlun sözleşmesi veya konişmento gereğince gönderilen durumunda olan şahıs veya yetkili temsilcidir. Bu bildirimin EN GEÇ yükün teslimi sırasında taşıyan veya onun temsilcisine ulaşması gereklidir.

Zıya ve hasar haricen belli değilse, bildirimin eşyanın gönderilene teslim tarihinden aralıksız olarak hesaplanacak ÜÇ GÜN içinde gönderilmesi yeterlidir.

Teslim nedir?

Yeni TTK m. 1178 hükmü uyarınca, taşıyan ve gönderilen arasında yapılan ve yük üzerindeki zilyedliğin gönderilene intikalidir. Böyle bir merasim sırasında kısmi

⁵ R.G. 22.6.2008 T., S. 26914)

zıya ve hasarın detaylı olarak bildirimini çoğu kez mümkün değildir. Bu nedenle kanun bu yazılı ihbarnamade zıya veya hasarın neden ibaret olduğunun genel olarak belirtilmesini yeterli görmüştür.

Eşyanın incelenmesi **tarafaların katılımı ile** mahkeme veya yetkili makam veya bu husus için resmen atanmış uzmanlar tarafından yapılmışsa bildirimde gerek yoktur.

Gerçek veya muhtemel bir zıya veya hasarın söz konusu olması halinde taşıyan veya gönderilen, eşyanın incelenmesi ve koli sayısının belirlenmesi için birbirlerine uygun her türlü kolaylığı göstermekle yükümlüdür. Bu yükümlülüğün ihlali halinde yaptırımın ne olacağı konusunda Kanun’ da bir düzenleme bulunmamaktadır.

Gönderilen, m. 1184 ve m. 1185 hükümlerinde belirtilen inceleme ve bildirim hakkını kullanmaz ise, yükün zıya ve hasarı nedeniyle doğan tazminat hakkını kaybeder mi? Herhangi bir hakkın kaybı söz konusu olmayıp, sadece ispat yükü taşıyan lehine olmak üzere yer değiştirir ve iki karine doğar. Şöyle ki:

1. Taşıyanın eşyayı denizde taşıma senedinde yazılı olduğu gibi teslim ettiği kabul olunur. Eğer konişmentoda aksine bir kayıt yoksa eşyanın hasarsız ve tam olarak teslim edildiğine ilişkin karine doğar.

2. Eğer eşyada bir zıya veya hasarın meydana geldiği belirlenirse, bu zararın taşıyanın sorumlu olmadığı bir sebepten ileri geldiği kabul edilir. Bu durumda, tazminat talep eden yük ilgilisi taşıyanın ve adamlarının ticari kusurunu da ispat etmek zorunda kalır.

Bu her iki karinenin aksi ispat olunabilir.

Yeni TTK m. 1185/5 hükmü ile Hamburg Kuralları m. 19’a uygun olarak **gecikmeden doğan zararlara ilişkin yeni bir düzenleme getirilmiştir**. Bu düzenleme gereğince, eşyanın teslimindeki gecikmenin, gönderilen tarafından, onun kendisine teslimi tarihinden itibaren aralıksız olarak hesaplanacak altmış gün içinde taşıyana yazılı olarak bildirmesi şarttır. Altmış günlük süre içinde bildirim yapılmadığı takdirde gecikme zararları için tazminat ödenmez. Burada önemli bir nokta, Yeni TTK’da zıya ve hasar bildirimin sonuçlarından farklı olarak gecikme zararlarında kanuni süresi içinde yazılı bildirim yapılmadığı takdirde gecikmeden doğan zararlardan dolayı tazminat hakkı kaybedileceğidir.

Fiili taşıyana yapılan bildirimin sonucu nedir ?

Fiili taşıyan, taşımanın gerçekleştirilmesinin kısmen veya tamamen kendisine bırakılan kimsedir. Eşya, fiili taşıyan tarafından teslim edilmiş ise, Yeni TTK m. 1185 hükmü uyarınca kendisine (fiili taşıyana) yapılan her bildirim taşıyana yapılmış gibi hüküm ifade eder.⁶

Kaptan ve sorumlu gemi zabıtine yapılan bildirimin hukuki sonucu nedir?

Yeni TTK m. 1185/6 hükmü uyarınca, kaptan ve sorumlu gemi zabıti de dahil olmak üzere taşıyan veya fiili taşıyan ad ve hesabına hareket eden bir kişiye yapılan bildirim taşıyana ve fiili taşıyana yapılmış kabul edilir.

⁶ Fiili taşıyanın sorumluluğu, Yeni TTK m. 1191 hükmü uyarınca düzenlenmektedir. Taşıyan, fiili taşıyanın veya onun taşıma borcunun ifasında kullandığı ve görevi ve yetkisi içinde hareket eden adamlarının fiili ve ihmallerinden de sorumludur.

